

Ministerie van Veiligheid en Justitie
T.a.v. dr. mr. C.B van der Net
Postbus 20301
2500EH Den Haag

Amsterdam, 2 september 2019

Betreft: Reactie inzake de consultatie van het Implementatiewetsvoorstel Richtlijn auteursrecht in de digitale eengemaakte markt

Geachte heer Van der Net

RELX (voorheen Reed Elsevier) is een internationale aanbieder van op informatie- en data-oplossingen voor zakelijke en professionele klanten, met hoofdkantoor in Amsterdam en Londen. Bedrijven, die in Nederland actief zijn, zijn onder meer Elsevier, dat ScienceDirect beheert, 's werelds grootste databank voor peer-reviewed, primair wetenschappelijk en medisch onderzoek. In 2018 publiceerde Elsevier 18% van de wereldwijde onderzoeksoutput. Onder Reed Business Information vallen merken als Nextens en XpertHR, die respectievelijk belastingadviseurs en HR-professionals ondersteunen met uitgebreide en betrouwbare informatie en data. Tot de RELX groep behoort ook LexisNexis Legal & Professional dat juridische en zakelijke informatie en analyses biedt aan klanten om hun besluitvorming te verbeteren. De juridische databank van LexisNexis bevat 109 miljard juridische documenten en archieven.

Gezien deze en andere zakelijke activiteiten heeft RELX een groot belang bij de verdere ontwikkeling van de digitale interne markt van de Europese Unie. Wij ondersteunen de auteursrechtrichtlijn en haar in overweging 2 geformuleerde doelstellingen die "voorzien in een hoge mate van bescherming voor rechthebbenden, vergemakkelijken de vereffening van rechten en creëren een kader waarbinnen de exploitatie van werken en ander beschermd materiaal kan plaatsvinden. Dat geharmoniseerde rechtskader draagt bij tot de goede werking van de interne markt en stimuleert innovatie, creativiteit, investeringen en aanmaak van nieuwe content, ook in de digitale omgeving, om de fragmentering van de interne markt te voorkomen." Wij dragen graag bij aan de beleidsontwikkeling rondom de implementatie van de richtlijn in de verschillende EU-lidstaten en verwelkomen dan ook de mogelijkheid om te reageren op het Nederlandse implementatiewetsvoorstel.

RELX meent dat het implementatiewetsvoorstel er in grote lijnen in slaagt de Europese richtlijn volledig en juist om te zetten in nationale wetgeving. In deze reactie op de consultatie richten we ons louter op die artikelen waarvan we hopen dat onze kennis en bedrijfsactiviteiten van belang zouden kunnen zijn voor de Nederlandse wetgever, aangezien deze de omzetting van de richtlijn in nationale wetgeving overweegt. Dit zijn: Artikel 3, Tekst- en datamining het oog op wetenschappelijk onderzoek; Artikel 4, Uitzondering of beperking voor tekst- en datamining; en Artikel 17, Gebruik van beschermde content door aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content. Naast deze artikelen verwelkomen wij het feit dat het implementatiewetsvoorstel erkent dat uitgevers billijke vergoedingen tegemoet moeten zien voor thuiskopie en voor het leninggedeelte, zoals vastgelegd in Artikel 16 van de richtlijn.

Tekst- en datamining – Artikelen 15n & 15o Auteurswet (Artikelen 3 & 4 Richtlijn)

RELX ondersteunt de introductie van nieuwe uitzonderingen voor de reproductie ten behoeve van tekst- en datamining (TDM), conform Artikelen 3 en 4 van de EU-auteursrechtrichtlijn en nieuwe Artikelen 15n en 15o van de Nederlandse Auteurswet. Deze uitzonderingen treffen een evenwicht in

enerzijds de zorgen van rechthebbenden en anderzijds de behoeften van eindgebruikers. Op het terrein van wetenschappelijk onderzoek bieden rechthebbenden al veel licenties om hun content te gebruiken voor tekst- en datamining-doeleinden. De nieuwe uitzondering zorgt voor een heldere en consistente benadering door de gehele Unie; wetenschappers die TDM willen toepassen weten beter waar ze aan toe zijn en dat juichen we toe. Evenzeer voor niet-wetenschappelijke content ondersteunt RELX de toepassing van gebruikers om werken te reproduceren voor TDM doeleinden, *tenzij* rechthebbenden hun rechten uitdrukkelijk hebben voorbehouden. Omzetting in de Nederlandse Auteurswet dient het doel van de richtlijn te volgen: dat het voorbehoud voor gebruik van online content wordt uitgedrukt in een format dat machineleesbaar. De definitie van de begunstigden van de wetenschappelijke TDM-uitzondering is belangrijk om ervoor te zorgen dat de uitzondering niet kan worden misbruikt door kwaadwillende actoren die van de uitzondering willen profiteren, en dat de reeds bestaande en goed functionerende commerciële markt voor TDM niet wordt ondermijnd. RELX meent derhalve dat het implementatiewetsvoorstel de Artikelen 3 en 4 van de EU-richtlijn getrouw en nauwkeurig omzet in de Artikelen 15n en 15o van de Nederlandse Auteurswet.

In de Memorie van Toelichting (MvT) wordt gesteld dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap rechthebbenden, onderzoeksorganisaties en instellingen voor cultureel erfgoed zal “aanmoedigen om algemeen aanvaarde beste praktijken vast te stellen (...) om de veiligheid en integriteit van de netwerken van databanken te verzekeren”. Dit zorgt voor een goed evenwicht tussen de belangen van enerzijds begunstigden die van deze uitzondering gebruikmaken en anderzijds rechthebbenden die de integriteit en veiligheid van hun databanken en netwerken willen blijven garanderen. Alle partijen, niet in de laatste plaats de academische wereld, zijn gebaat bij zulke gesprekken en daarom verwelkomt RELX de mogelijkheid om hieraan bij te dragen ten zeerste.

Platformverantwoordelijkheid – Artikelen 29c & 29d Auteurswet (Artikel 17 Richtlijn)

Dit artikel verschaft de broodnodige duidelijkheid over de verantwoordelijkheid en mogelijke aansprakelijkheid van online platforms. De bepalingen in de e-Commerce Richtlijn uit 2001 bieden rechthebbenden grondslag om auteursrechtelijke inbreuken op online platforms aan te kunnen pakken met betrekking tot internetproviders. Sinds de invoering van die wet zijn er echter nieuwe soorten online diensten tot stand gekomen die auteursrechtelijk beschermd content op nieuwe manieren organiseren en promoten. De legitieme exploitatie en ontwikkeling van deze diensten is een katalysator gebleken voor de creatieve en kenniseconomie en hun innovatie is een belangrijke factor in de voortdurende groei van de sector. Daar tegenover staat dat onrechtmatig handelen door inbreuken op auteursrechtelijk beschermde content heeft geleid (en kan blijven leiden) tot wijdverbreide schade: aan concurrerende diensten, rechthebbenden en eindgebruikers.

De maatregelen die voortvloeien uit het niet verkrijgen van toestemming - beschreven in een nieuw Artikel 29c van de Auteurswet - zijn van cruciaal belang voor de succesvolle toepassing van dit artikel. Om een zo consistent mogelijke raamwerk binnen de digitale interne markt te handhaven, pleiten wij er voor dat nationale overheden de aanbevelingen van de Europese Commissie, zodra deze beschikbaar zijn, zo nauwgezet mogelijk volgen.

In Artikel 29c van het wetsvoorstel dient er na paragraaf 2, sub 1. het woord “en” te worden toegevoegd aangezien alle drie condities dienen te worden vervuld conform de richtlijn. Het toevoegen van “en” na paragraaf 2, sub 1. voorkomt onduidelijkheid of een of twee condities dienen te worden vervuld.

Artikel 29c biedt een vangnet voor rechthebbenden door online platform aanbieders te verplichten voortvarend te handelen na ontvangst van een kennisgeving over een auteursrechtelijk beschermd werk. Dat niet alleen de toegang tot het werk moet worden verwijderd, maar ook moet worden voorkomen dat deze *opnieuw* wordt geüpload in de toekomst. Deze belangrijke toevoeging van het element van zogenaamde ‘notice & stay-down’, die bovenop de ‘notice & take-downs’ komt, biedt

rechthebbenden de nodige handvaten om online piraterij krachtig te kunnen bestrijden. RELX verwelkomt derhalve de verdere verduidelijkingen in de MvT: “Dan geldt de notice en take down procedure zoals die thans ook al bestaat, maar nieuw is dat de informatie na de take down – indien en voor zover mogelijk – ook niet mag terugkomen, de zogeheten: stay down” (pagina 13) en “De platformaanbieder moet dus in ieder geval beschikken over een goede notice and take down procedure en zo mogelijk ook een notice and stay down procedure” (pagina 35).

Hoewel we de nadruk op het punt van zogenaamde ‘stay-down’ procedures toejuichen, zouden we voorstellen om in de hierboven aangehaalde zinnen “indien en voor zover mogelijk” te schrappen en “zo mogelijk” te vervangen door “alles in het werk hebben gesteld voor”. Zo komt de tekst meer in lijn met het wetsvoorstel in Artikel 29c lid 2 juncto 3. Er kleven immers nadelen aan ‘notice & take-downs’ en daarom is het positief dat, naast de voorafgaande toestemming van de rechthebbende, een online platform alles in het werk moet hebben gesteld om toekomstige uploads van het betreffende werk te voorkomen door de het instellen van ‘notice & stay-down’ procedures.

Op pagina 11 van de MvT wordt in het kader van art. 29c lid 2 van het wetsvoorstel vermeld dat “de richtlijn bepaalt dat platformaanbieders aansprakelijk kunnen worden gesteld, tenzij zij alles in het werk hebben gesteld om toestemming te verkrijgen”. Dit refereert aan de situatie waar het eigendom van het werk niet bekend is of de eigenaar van het werk de eigendomsrechten niet heeft gereserveerd danwel niet reageert op meerdere verzoeken van de platformaanbieder om toestemming te verlenen en ziet niet op de situatie waarbij zij de toestemming niet konden verkrijgen omdat de rechthebbende heeft aangegeven de toestemming eenvoudigweg niet te verlenen. We onderschrijven pagina 33 van de MvT dat: “Ten slotte wordt volledigheidshalve nog vermeld dat rechthebbenden niet verplicht zijn toestemming voor het gebruik te geven. Het auteursrecht is een exclusief recht en de maker of zijn rechtverkrijgende mag zijn toestemming onthouden.”

In de Memorie van Toelichting wordt op pagina 13 gesteld dat “In de vijfde plaats moeten de maatregelen die worden getroffen, zoals filteren, daadwerkelijk mogelijk zijn tegen aanvaardbare kosten. Dat is nog niet in alle gevallen mogelijk.” Naar onze mening dient in de dialoog tussen rechthebbende en platformaanbieders de verschillende technische maatregelen te worden besproken. Wij hebben een software programma ontwikkeld, welke het platform in staat stelt om technisch te identificeren welke auteursrechtelijk beschermde werken wel of niet publiekelijk beschikbaar en gedeeld mogen worden. De MvT dient niet te veel vooruit te lopen op de te voeren gesprekken tussen de rechthebbenden en de platformaanbieders en voor te schrijven wat “aanvaardbare kosten” dan wel vast te stellen dat “in alle gevallen mogelijk” is (pagina 13 MvT). Dat wat nu niet wordt gezien als “aanvaardbare kosten” of “wat mogelijk is”, kan in de nabije toekomst wel degelijk als “aanvaardbare kosten” of “mogelijk” worden beschouwd. Het komt erop neer dat de richtlijn heel helder stelt dat online platforms aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen om te mogen handelen naar de provisies van de richtlijn. Indien een platform hier niet aan kan of simpelweg niet wil voldoen – om redenen van technische of kosten aard - in afwachting van dergelijke inspanningen, zou dit geen rechtvaardiging moeten zijn voor een uitzondering op het auteursrecht en zouden platformaanbieders moeten afzien van het verder exploiteren van de werken op het platform.

RELX begrijpt de bezorgdheid dat excessief gebruik van technologieën, die erop moeten toezien dat auteursrechtelijk beschermde werken niet onrechtmatig publiek worden gemaakt, kan leiden tot overblokkering op specifieke gebieden, zoals de vrijheid van meningsuiting of persvrijheid. Dit vervangt echter niet onze grootste zorg: inbreuken op auteursrechtelijk beschermde werken. We wijzen ook op de duidelijke taal in de richtlijn die deze uitkomst verbiedt, en we zijn van mening dat de stakeholderdialogen kunnen helpen om te verduidelijken waar de lijn moet worden getrokken tussen overmatig gebruik van deze essentiële hulpmiddelen. RELX is van mening dat zoveel mogelijk belanghebbenden in de dialogen moeten worden opgenomen, om de enorme diversiteit tussen verschillende inhoud, platforms en oplossingen te weerspiegelen. Binnen de gemeenschap van rechthebbenden bestaan er ook al verschillende vragen en uitdagingen.

Artikel 29c is evenredig en erkent dat verschillende sectoren die leunen op auteursrecht met verschillende uitdagingen kampen. Het is van belang om oog te hebben voor deze verschillende dynamieken en dit te erkennen bij de invoering van de maatregelen in nationale wetgeving. Het is daarom positief dat de Memorie van Toelichting dit op pagina 34 aanstipt: “De platformaanbieder moet handelen in overeenstemming met de strenge sectorale normen op het gebied van professionele toewijding.”

Op grond van artikel 29c, lid 6 en meer gedetailleerd in de MvT, worden Algemene maatregelen van bestuur (Amvb's) in overweging genomen als aanvullende regels om de toepassing van dit artikel verder te verduidelijken. De MvT (pagina 13) vermeldt dat een dergelijke Amvb voor een evenwicht tussen de grondrechten en het gebruik van uitzonderingen en beperkingen zou kunnen zorgen. Geenszins stellen we voor dat grondrechten door middel van deze implementatiewet (of Amvb) zouden moeten worden aangetast. Echter, het is niet volledig duidelijk dat “toegestane vormen van gebruik” ingaat op de relatie tussen eindgebruiker en platform of tussen rechthebbende en platform. Indien het laatste, zou het niet in de geest van de richtlijn zijn om als wetgever voor te schrijven wat die “toegestane vormen van gebruik” zouden zijn. Dat is aan de rechthebbende en online platform conform de uitvoerige omschrijving van Artikel 29c. Waarbij dient te worden opgemerkt dat de MvT de rechthebbende de ruimte biedt om te kiezen geen toestemming voor het gebruik van het werk te bieden aan het online platform (zie hierboven).

Ten slotte

Algemene maatregelen van bestuur kunnen als nuttige instrumenten voor de wetgever worden beschouwd om onbedoelde gevolgen van de praktische toepassing van een uitvoeringswet te corrigeren. Hoewel we begrijpen dat de wetgever instrumenten nodig heeft om een vlotte werking van de bepalingen van de wet te waarborgen, zouden we erop wijzen dat een buitensporig gebruik van dergelijke Amvb's het in de Auteursrechtlijn zorgvuldig bereikte evenwicht tussen de belangen van alle partijen danig zou kunnen verstoren.

Een succesvolle omzetting van de Europese richtlijn in nationale wetgeving zal alleen werken als de nationale bepalingen praktisch uitvoerbaar zijn. Wij juichen daarom de benadering toe om belanghebbenden aan te moedigen samen te werken om gezamenlijk 'best practices' te vinden op die gebieden waar deze als wenselijk zijn aangemerkt in de richtlijn. RELX is meer dan bereid om de Nederlandse overheid bij dergelijke discussies te ondersteunen, indien dat gewenst is.

We danken het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de mogelijkheid om te reageren op het implementatiewetsvoorstel en blijven tot uw beschikking als u nog vragen heeft.

Hoogachtend,

Jan bij de Weg
Global General Counsel, Elsevier

Tim Stok
Senior Government Affairs Manager, RELX